

Asia Tekijänoikeus valokuvaa hyödyntämällä tehtyyn piirrokseen

Hakija X

Annettu 16.12.2014

Tiivistelmä

Tekijänoikeuslain 49 a §:n mukaisen valokuvan sai valmistaa toisessa taiteenlajissa. Piirros ei ollut valokuvan kappale eikä sen tekemiseen tarvittu valokuvaajan suostumusta.

LAUSUNTOPYYNTÖ

Hakija on pyytänyt tekijänoikeusneuvostolta lausuntoa toisen otettaman valokuvan käyttämisestä piirroksen mallina ilman valokuvaajan suostumusta. Hakija on esittänyt seuraavat huomiot ja kysymykset:

Onko lausuntopyynnön liitteenä oleva valokuvaaja ML:n valokuva teos? Jos valokuva luokitellaan tavalliseksi valokuvaksi, ovatko seuraavat tulkinnat oikeita:

- a) Suunnittelija ML:n piirros valokuvaaja ML:n valokuvasta ei loukkaa valokuvaaja ML:n tekijänoikeuksia, koska valokuvan suoja-aika on kulunut.
- b) Vaikka valokuvan suoja-aika ei olisikaan päättynyt, suunnittelija ML:n piirros valokuvaaja ML:n valokuvasta ei loukkaa valokuvaaja ML:n tekijänoikeuksia, koska valokuvaan ei sovelleta tekijänoikeuslain 2 §:n 1 momenttia, jonka mukaan: "Tekijänoikeus tuottaa, jäljempänä säädetyin rajoituksin, yksinomaisen oikeuden määrätä teoksesta valmistamalla siitä kappaleita ja saattamalla se yleisön saataviin, muuttamattomana tai muutettuna, käännöksenä tai muunnelmana, toisessa kirjallisuus- tai taidelajissa taikka toista tekotapaa käyttäen."

Suunnittelija ML on mitä ilmeisimmin tehnyt piirroksensa piirtämällä sen ns. voipaperimenetelmällä lävitse valokuvaaja ML:n kirjasta *Helsinki ja helsinkiläiset*. Kirja lienee tekijänoikeudella suojattu teos. Muuttaako tämä asian oikeudellista arviointia? Eli

onko teoksessa olevan valokuvan valmistaminen toisessa taidelajissa tai toista tekotapaa käyttäen juridisesti eri asia kuin erillisen valokuvan valmistaminen samalla periaatteella? Voidaanko Suunnittelija ML:n työtä pitää itsenäisenä suhteessa valokuvaaja ML:n työhön? Voisiko tekijänoikeusneuvosto avata tätä "itsenäisyyden" käsitettä niin taiteeseen kuin juridiikkaan perehtymättömille kansalaisille? Hakija on liittänyt lausuntopyyntönsä yksityishenkilö JR:n tekemän kuva-analyysin, jolla on osoitettu valokuvan ja piirroksen yhteneväisyyksiä.

VASTINEET

Suomen valokuvataiteenmuseo

Suomen valokuvataiteen museo on esittänyt vastineessaan seuraavan. Valokuva on hetkellinen katunäkymä, joka esittää arkista tapahtumaa keväisen Helsingin keskustan jalkakäytävällä. Kuosissa kyseessä on uusi teos. Suunnittelija ML on pelkistämällä tehnyt uuden teoksen tekijänoikeuslain 1. luvun 2 §:n mukaisesti: karsinut värejä ja detaljeja. Hän on muuttanut alkuperäisen valokuvan tekniikan toiseksi. Tunnettu verrannollinen esimerkki on taideopiskelijan 1970-luvulla valokuvan pohjalta tekemä maalaus. Asiassa tehtiin vapauttava päätös 1979 korkeimmassa oikeudessa (KKO 1979 II 64).

Taiteilijoiden ja suunnittelijoiden leike- ja luonnoskirjat ovat olleet käsivarapiirrosten ohella täynnä tapetinkappaleita, etikettejä, sanomalehden palasia jo 1900-luvun alusta kollaasin ja montaa synnyn myötä. Uuden tuottaminen vanhasta materiaalista on yksi käytännöistä (vrt. esim. scratch video ja graafisen suunnittelun opiskelijoiden leikekirjat, scratch books) suunnittelun ja kuvataiteen alueella. Suunnittelija ML:n osalta voi kysyä, onko hän lainannut valokuvaa 'hyvän tavan mukaisesti' koska hän ei ole maininnut alkuperäistä lähdettä. Käytännössä, hyvin usein lähteet jätetään mainitsematta. Suunnittelija ML näyttää toimineen nykykäytännön mukaisesti

Todennäköistä on myös, että tekijänoikeudet valokuvan osalta eivät enää ole voimassa, sillä kuvan ottamisesta saattaa hyvin olla yli 50 vuotta. Kirja, josta kuvaa on lainattu, on ilmestynyt 1966. Tarkkaa kuvan ottamisaikaa ei ole tiedossa. Valokuvaa ei voi pitää pitkän suoja-ajan omaavana teoksena. Tekijänoikeusneuvoston aikaisempien päätösten perusteella teoskynnyksen ylittyminen on valokuvan kohdalla korkealla. Kyseessä olevassa valokuvassa ei ole mitään poikkeuksellista. Kuvaaja on tehnyt normaaleja valintoja mm. kuvakulman, valon suunnan ja kuvaushetken valintojen suhteen.

Suunnittelija ML:n vastine

Yhtiö M on antanut kirjallisen vastineen suunnittelija ML:n puolesta. Vastineenantaja on oheistanut vastineeseensa värikopion alkuperäisestä suunnittelija ML:n suunnittelemasta kangasteoksesta.

Vastineenantaja on esittänyt vastineessaan useita lainauksia tekijänoikeuslaista ja oikeuskirjallisuudesta sekä esimerkkejä oikeuskäytännöstä ja tekijänoikeusneuvoston lausuntokäytännöstä. Vastineenantaja on päätenyt seuraaviin johtopäätöksiin: ML:n valokuva on tekijänoikeudellisen teoskynnyksen alittavana tavanomaisena valokuvana. Valokuvaa ei voida pitää valokuvateoksena, koska se ei ilmennä valokuvaajan itsenäistä tai omaperäistä panosta kuvakulman valinnassa, kuvan rajaamisessa, muussa sommittelussa tai muissakaan sellaisissa kuvaajan vaikutusmahdollisuuksien piirissä olevissa suhteissa, joiden perusteella teostasoon yltämistä on oikeuskäytännön perusteella arvioitava. Valokuvan ilmenemismuoto ja visuaalinen ilmaisu kokonaisuudessaan ei ole itsenäinen eikä omaperäinen. Ei ole poissuljettua tai edes epätodennäköistä, että joku muu valokuvan ottohetkellä paikalla ollut henkilö ei olisi päätenyt samantlaiseen lopputulokseen kuvatessaan Etelä-Esplanadin katunäkymää.

Suunnittelija ML:n tekemä kangasteos ei ole tekijänoikeuslain 49 a §:ssä tarkoitettussa suhteessa valokuvaaja ML:n alkuperäiseen valokuvaan, eikä suunnittelija ML:n kuosin tekeminen ole sen vuoksi kuulunut valokuvaaja ML:n valokuvan nauttiman tavallisen valokuvan tekijänoikeuslain 49 a §:n mukaisen yksinoikeussuojan piiriin. Suunnittelija ML:n kangasteos on toteutettu kokonaan toisella tekotavalla ja toisessa muodossa kuin valokuvaaja ML:n valokuva, ja kangasteoksessa käytetty hyväksi vain sellaisia valokuvan yleisiä ja ääriiviivamaisia piirteitä, että kyseessä ei enää ole tekijänoikeuslain 49 a §:ssä tarkoitettu valokuvan käyttäminen "muutettuna". Suunnittelija ML:n ei ole tarvinnut valokuvaaja ML:n tai hänen oikeudenomistajiensa suostumusta käyttääkseen valokuvaa Helsinki-aiheisen kangasteoksensa pohjana tai lähteenä.

Mikäli valokuvaa kuitenkin pidettäisiin itsenäisenä ja omaperäisenä teoksena, tulisi töiden samankaltaisuuden arvioinnin perusteella ratkaista, onko suunnittelija ML:n teos luvaton muunnelman valokuvasta. Suunnittelija ML:n kuosi ei ole valo-

kuvan kappale, vaan uusi ja itsenäinen tekijänoikeuslain 4 §:n 2 momentissa tarkoitettu vapaa muunnelma valokuvasta. Valokuva ja kuosi eroavat, paitsi teoslajiltaan ja toteutustekniikaltaan, myös kokonaisilmeeltään huomattavasti toisistaan. Teosten yhteiset piirteet ovat ääriivatasoisia tai muuten sellaisia yksityiskohtatasoisia tai triviaaleja yhtäläisyyksiä, jotka eivät ole merkityksellisiä teosten samanlaisuutta arvioitaessa. Suunnittelija ML ei näin ollen ole tarvinnut valokuvaaja ML:n suostumusta valokuvan käyttöön kuosin pohjana tai lähteenä.

TEKIJÄNOIKEUSNEUVOSTON LAUSUNTO

Tekijänoikeuslain (404/61) 55 §:n mukaan tekijänoikeusneuvosto antaa lausuntoja tekijänoikeuslain soveltamisesta. Näiden lausuntojen luonne ei ole sitova.

Kuvataiteen teoksen tekijänoikeus

Tekijänoikeuslain (404/61) 1 §:n 1 momentin mukaan sillä, joka on luonut kirjallisen tai taiteellisen teoksen, on tekijänoikeus teokseen. Säännöksessä mainitaan esimerkkeinä suojatuista teoksista muun muassa valokuvateos ja muu kuvataiteen teos.

Tekijänoikeudessa teoksella tarkoitetaan luonnollisen henkilön henkisen luomistyön tulosta. Teokselta edellytetään, että sitä voidaan pitää tekijänsä itsenäisen luovan työn omaperäisenä tuloksena. Tällöin se ylittää teoskynnyksen eli saavuttaa teostason. Tavanomaisena arviointikriteerinä on pidetty sitä, voisiko kukaan muu samaan työhön ryhtyessään päätyä samanlaiseen lopputulokseen. Tekijänoikeus suojaa sekä teosta kokonaisuutena että sellaista teoksen osaa, jota muusta teoksesta irrallaan tarkasteltuna voidaan pitää tekijänsä luovan työn omaperäisenä tuloksena.

Vakiintuneen näkemyksen mukaan ideat, aiheet, periaatteet yms. jäävät tekijänoikeussuojan ulkopuolelle. Tekijänoikeus ei estä kahta henkilöä esimerkiksi maalaamasta taulua samasta aiheesta. Suojan kohteena on se teoksen ilmenemismuoto, johon tekijä on omaperäisellä tavalla ajatuksensa saattanut. Tekijänoikeuslain 4 §:n 2 momentin mukaan jos joku teosta vapaasti ja itsenäisesti muuttaen on saanut aikaan uuden ja itsenäisen teoksen, ei hänen tekijänoikeutensa riipu tekijänoikeudesta alkuperäisteokseen.

Euroopan unionin tuomioistuin on lausunut nimenomaisesti 1.12.2011 antamassaan ratkaisussa C-145/10 (Painer), että valokuva voi saada tekijänoikeussuojaa, jos se on tekijänsä henkisen luomistyön tulos siten, että se kuvastaa tekijän persoonaa ja siitä käyvät ilmi tekijän vapaat ja luovat valinnat teosta tehtäessä. Kansallisen tuomioistuimen tehtävä on ratkaista lopullisesti, ylittyykö teoskynnys. Euroopan unionin tuomioistuimen mukaan tekijä voi tehdä vapaita luovia ratkaisuja monilla eri tavoilla ja monissa eri kuvan toteutuksen vaiheissa. Valmisteluvaiheessa tekijä voi valita lavastuksen, kuvattavan henkilön asennon ja valaistuksen. Henkilökuvaa ottaessaan hän voi valita rajauksen, kuvakulman ja haluamansa tunnelman. Vedosta tehdessään tekijä voi valita eri kehitysmenetelmistä sen, jota hän haluaa käyttää, tai käyttää tarvittaessa tietokoneohjelmaa.

Tekijänoikeusneuvosto on käsitellyt valokuvan teostasoa muun muassa lausunnossaan TN 2013:3, jossa valokuva ilmensi draamaattista tunnelmaa, jonka kuvaaja on rakentanut luovilla valinnoilla esimerkiksi valojen käytössä, ajoituksessa, syväterävyydessä sekä kuvan sommittelussa ja rajaamisessa. Suorittamansa kokonaisarvion perusteella tekijänoikeusneuvosto katsoi, että valokuva oli tekijänoikeuslain 1 §:ssä tarkoitettu teos. Tekijänoikeusneuvosto piti teoskynnyksen ylittymistä kuitenkin rajatapauksena.

Lausunnossaan TN 2003:6 tekijänoikeusneuvosto totesi, että olympiatulen sytyttämisestä otettu valokuva oli historiallisesta merkittävydestään huolimatta tavanomainen, ajankohtaisesta tapahtumasta kertova valokuva, joka ei erityisesti ilmentänyt valokuvan ottaneen henkilön omaperäistä ja persoonallista panosta.

Tekijänoikeuslaista tai sen esitöistä ei ilmene selkeitä perusteita sille, mille tasolle teosvalokuvan teoskynnys tulisi asettaa. Hallituksen esityksen 287/1994 mukaan valokuvateoksiin sovelletaan samoja säännöksiä kuin kuvataiteen teoksiin. Teostason määrittely on jätetty oikeuskäytännön tehtäväksi. Oikeuskirjallisuudessa mm. Rainer Oesch ("Det reformerade upphovsrättsliga skyddet av fotografier". Nordiskt Immateriellt Rättsskydd 4/1996, s. 396.) ja Per Jonas Nordell ("Rätten till det visuella" 1997 s. 103–116) ovat todenneet valokuvateosten teoskynnyksen olevan sama kuin kuvataiteen teosten, joiden teoskynnys on matala. Toisaalta Harenko ym. katsovat, että käytännössä on perusteltua asettaa valokuvien teoskynnys melko korkealle ja katsoa teoksiksi vain valokuvat, jotka selvästi ilmentävät tekijänsä

luovuutta ja ovat itsenäisiä ja omaperäisiä. (Harenko ym. "Tekijänoikeus -kommentaari ja käsikirja" 2006 s. 429).

Valokuvan teostason ylittymisen arvioimiseksi on huomioitava yhtäältä valokuvana ilmenevä lopputulos ja toisaalta valokuvaajan tekemät lopputulokseen vaikuttaneet valinnat. Valokuvan teostasoa arvioitaessa on tarkasteltava valokuvaa eri elementtiensä muodostamana kokonaisuutena. Valokuvaaja voi tehdä lopputulokseen vaikuttavia valintoja ennen valokuvan ottamista muun muassa oivaltamalla kuvaushetkeen liittyvät erityispiirteet, sommittelemalla kuvauskohteen, valitsemalla kuvan rajauksen, kontrastin, terävyysalueen, kuvakulman, valotuksen tai kuvauskohteen lisävalaisemisen. Valokuvaaja voi kuvan otettuaan käsitellä valokuvaa. Valokuva voi ylittää teoskynnyksen ja saada suojaa teoksena, jos valokuva ilmentää valokuvaajansa omaperäisiä valintoja. Eräänä arviointikriteerinä voidaan käyttää oletusta siitä, että kukaan muu ei olisi päätenyt samanlaiseen lopputulokseen saatuaan tehtävän valokuvata samaa kohdetta. Valokuvan on oltava tällä tavalla valokuvaajansa henkisen luomistyön itsenäinen ja omaperäinen tulos.

Valokuvan julkaisemisella tai julkaisemattomuudella ei ole merkitystä arvioitaessa sitä, ylittääkö valokuva teoskynnyksen vai ei. Valokuvaajan ammattitaidon tasolla tai sen puutteella ei itsessään ole merkitystä valokuvan teoskynnyksen arvioimisessa. Amatöörivalokuvaajakin voi luoda teosvalokuvan. Valokuvan tarkoituksella kuten sillä, onko kuva tarkoitettu esimerkiksi lehti-kuvaksi, valokuvanäyttelyyn tai perheen valokuvaalbumiin ei ole merkitystä arvioitaessa teoskynnyksen ylittymistä.

Valokuvat, jotka eivät yllä teostasoon, saavat tekijänoikeuslain 49 a §:n mukaista suojaa. Tekijänoikeuslain 49 a §:n mukaan oikeus valokuvaan on voimassa, kunnes 50 vuotta on kulunut sen vuoden päättymisestä, jona kuva valmistettiin. Valokuvaajalle tekijänoikeuslain 49 a §:ssä säädetyt oikeudet ovat muuten hyvin samankaltaiset valokuvateoksen tekijän oikeuksien kanssa. Tekijänoikeuslain 49 a §:n mukaan valokuvaajalla on yksinomainen oikeus määrätä valokuvasta, muuttamattomana tai muutettuna valmistamalla siitä kappaleita ja saattamalla se yleisön saataviin.

Analyysi ja johtopäätökset valokuvan teostasosta

Tekijänoikeusneuvosto on tutustunut sille toimitettuun aineistoon. Tekijänoikeusneuvosto on arvioinut sille toimitettuja paperiväritulosteita valokuvasta. Suorittamansa kokonaisarvion perusteella tekijänoikeusneuvosto katsoo, että valokuva ei ilmennä valokuvan ottaneen henkilön luovia valintoja esimerkiksi kuvakulman, valon suunnan ja kuvaushetken suhteen siinä määrin, että kyseessä olisi tekijänoikeuslain 1 §:ssä tarkoitettu teos. Näin ollen hakijan valokuva saa ainoastaan tekijänoikeuslain 49 a §:ssä tarkoitettua suojaa.

Piirroksen tekeminen valokuvasta

Asiassa on kyse siitä, onko suunnittelija ML:n piirros tekijänoikeuslain 1 §:ssä tarkoitettu itsenäinen ja omaperäinen teos vai valokuvaaja ML:n valokuvan kappale.

Valokuvan suoja siirrettiin tekijänoikeuslakiin 1.5.1995 erillisestä laista (laki oikeudesta valokuvaan 405/61). Tällöin tehtiin myös ero teosvalokuvan (tekijänoikeuslain 1 §) ja muun valokuvan (tekijänoikeuslain 49 a §) välille.

Hallituksen esityksen perusteluissa todetaan, että Tekijänoikeuslain 49 a §:n 1 momentin mukaan valokuvaajalla olisi oikeus määrätä kuvasta muuttamattomana tai muutettuna. Oikeudet ulottuisivat kuvan kappaleiden valmistamiseen ja kuvan näyttämiseen. Kappaleiden valmistusoikeutta koskevaa säännöstä on yksinkertaistettu niin, että säännökseen ei ole otettu mainintaa kappaleen valmistuksen tekotavoista. Oikeus koskee kappaleen valmistusta "valokuvaamalla, painamalla, piirtämällä tai muuta tekotapaa käyttäen". Valmistustapojen esimerkkiluettelo on tarpeeton. Lain sisältö on tarkoitettu pidettäväksi ennallaan. (Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi tekijänoikeuslain muuttamisesta ja oikeudesta valokuvaan annetun lain kumoamisesta 287/1994 s. 54–55).

Tekijänoikeuslain 49 a §:ssä ei ole viittausta lain 2 §:n 1 momenttiin, jonka mukaan: "Tekijänoikeus tuottaa --- yksinomaisen oikeuden määrätä teoksesta valmistamalla siitä kappaleita ja saattamalla se yleisön saataviin, muuttamattomana tai muutettuna, käännöksenä tai muunnelmana, *toisessa kirjallisuus-*

tai taidelajissa taikka toista tekotapaa käyttäen (korostus tässä)”.

Korkeimman oikeuden tapauksessa KKO 1979 II 64 valokuvan pohjalta tehtyä maalausta ei pidetty valokuvan kappaleena, vaan valokuvan pohjalta syntyneenä itsenäisenä teoksena. Vaikka kyseisen ratkaisun jälkeen valokuvia koskevat säännökset ovat muuttuneet, ratkaisussa muotoiltu sääntö on edelleen voimassa.

Tekijänoikeusneuvosto on käsitellyt valokuvan pohjalta laaditun kuvataiteen teoksen välistä suhdetta lausunnossa TN 2004:3, jossa henkilöä esittävän valokuvan perusteella oli maalattu henkilöstä muotokuva. Tekijänoikeusneuvosto piti ilmeisenä, että muotokuvan tekemisessä oli käytetty valokuvaa ainakin yhtenä maalauksen esikuvana. Tästä huolimatta neuvosto katsoi, että maalaus oli toteutettu siinä määrin itsenäisellä ja omaperäisellä tavalla, että maalausta oli pidettävä itsenäisenä ja omaperäisenä teoksena – ei valokuvan kappaleena.

Tekijänoikeusneuvosto on käsitellyt siluetin tekemistä valokuvasta lausunnoissaan TN 2009:19 ja TN 2009:4. Lausunnossa TN 2009:4 tekijänoikeusneuvosto on todennut, että valokuvan toisintaminen sellaisenaan skannaamalla on tekijänoikeuslain 2 §:ssä ja 49 a §:ssä tarkoitettua kappaleen valmistamista. Valokuvan oikeudenhaltijan suostumus tarvitaan riippumatta siitä, onko kyseessä valokuvateos vai tekijänoikeuslain 49 a §:ssä tarkoitettu valokuva. Tekijänoikeusneuvosto totesi, että valokuvaan sisältyvät ääriiviivat eivät ole suojattuja tekijänoikeuslain 49 a §:n nojalla eikä ääriviivojen toisintaminen siluettina edellytä valokuvaajan suostumusta. Valokuvateokseen sisältyvien ääriviivojen muodostaman kokonaisuuden voitaisiin yksittäistapauksessa katsoa ilmentävän siinä määrin tekijänsä omaperäistä luomistyötä, että kyseiseen kuvalliseen ilmaisuun voisi kohdistua tekijänoikeuslain 1 §:n mukainen suoja.

Lausunnossa TN 2009:19 tekijänoikeusneuvosto on katsonut, että vaikka tekijänoikeuslain 49 a § ei suoja valokuvassa olevan henkilön ääriviivoja, on mahdollista, että siluettikuvan tekemällä valmistetaan kappaleita valokuvasta muuttamattomana tai muutettuna. Tämä edellyttää valokuvaajan suostumusta.

Taiteellinen luomistyö saa yleensä vaikutteita samalla alalla tapahtuneesta vanhemmasta tuotannosta eikä sen vuoksi ole siitä kokonaan riippumaton. Jälkipolvet käyttävät hyväkseen

olemassa olevia tyylipiirteitä, aatteita ja taiteellisia vaikutteita, ja näillä on hedelmöittävä vaikutus heidän työhönsä. Milloin Tekijänoikeuslain 4 §:n 2 momentin mukaan uusi teos täyttää itsenäisyyden ja omaperäisyyden vaatimukset, täytyy tekijän, vaikkakin hän sitä muovaillessaan on äsken mainitussa mielessä käyttänyt hyväkseen aikaisempaa teosta, saada luomukseensa itsenäinen tekijänoikeus (Komiteanmietintö 1953:5. Ehdotus laiksi tekijänoikeudesta kirjallisiin ja taiteellisiin teoksiin, s. 50).

Yksityiskohtaisten sääntöjen antaminen siitä, miten raja vapaan luomisen ja kielletyn muuntelemisen välillä käytännössä on vedettävä, on varsin vaikeaa. Riidanalaisissa tapauksissa rajanveto jää lain esitöiden mukaan oikeuskäytännön varaan, jolloin tuomioistuimen on vapaasti harkittava kaikki asiaan vaikuttavat seikat. (Komiteanmietintö 1953:5. Ehdotus laiksi tekijänoikeudesta kirjallisiin ja taiteellisiin teoksiin, s. 50 ja Oesch, Rainer: Bildcitat, NIR 1997, s. 442)

Analyysi ja johtopäätökset kyseessä olevan piirroksen tekijänoikeudellisesta arvioinnista

Tekijänoikeusneuvosto on tutustunut ja arvioinut sille toimitetuja paperiväritulosteita valokuvasta ja piirroksesta. Tekijänoikeusneuvosto katsoo, että tekijänoikeuslain 49 a §:ssä tarkoitettu valokuvan kappaleen valmistaminen muutettuna ei tarkoita vain kyseisen valokuvan muokkaamista valokuvauksen keinoin vaan myös kopiointia toista tekotapaa käyttäen. Käsien toistaminen tuottanee kuitenkin väistämättä eroa verrattuna valokuvaan eivätkä valokuva ja sen pohjalta tehty toisinto piirros useinkaan ole siinä määrin identtisiä, että ne olisivat saman valokuvan kappaleita. Tekijänoikeuslain 49 a §:ssä tarkoitettua valokuvaa voi käyttää toisinnon esikuvana mutta täysin identtiseltä vaikuttava toisinto voi olla valokuvan kappale.

Nyt kyseessä oleva vastineen liitteenä ollut piirros on toteutettu piirtämällä eli eri menetelmällä kuin valokuva. Piirroksessa näkyy valokuvassakin olevien hahmojen lisäksi muitakin ääri viivoja, joita mukailee epäsäännöllinen piirrosjälki. Ääri viivojen epäsäännöllinen jälki ja päällekkäinen toistaminen antavat vaikutelman ”vapaalla kädellä” piirtämisestä. Piirroksen ja valokuvan sommittelu, väritys ja kokonaisilme poikkeavat huomattavasti toisistaan. Kuvien yhteiset piirteet ovat ääri viivatasoisia ja triviaaleja yhtäläisyyksiä, jotka eivät ole merkityksellisiä niiden samanlaisuutta arvioitaessa.

Tekijänoikeusneuvosto katsoo suorittamansa kokonaisarvion perusteella, että piirroksen tekijällä on ollut mahdollisuus tehdä omaperäisiä luovia valintoja luodessaan nyt kyseessä olevan piirroksen. Tekijänoikeudelliselta kannalta ei ole merkitystä sillä, mihin alustalle piirros on tehty. Vaikka valokuvassa ja piirroksessa on havaittavissa samankaltaisuutta, piirroksen ja valokuvan kokonaisvaikutelmat eroavat toisistaan sinä määrin, että piirros ei ole valokuvan kappale vaan tekijänoikeuslain 1 §:n tarkoitettu itsenäinen ja omaperäinen teos.

Tekijänoikeusneuvosto toteaa, että vaikka kyseessä olevaa valokuvaa pidettäisiin tekijänoikeuslain 1 §:ssä tarkoitettuna valokuvateoksena eikä 49 a §:ssä tarkoitettuna valokuvana, suunnittelija ML:n piirros on siinä määrin itsenäinen ja omaperäinen, että sitä olisi pidettävä tekijänoikeuslain 4 §:n 2 momentissa tarkoitettuna itsenäisenä ja omaperäisenä teoksena. Täten suunnittelija ML ei olisi tarvinnut valokuvateoksenkaan oikeudenhaltijan suostumusta piirroksensa tekemiseen.

Puheenjohtaja

Pirjo Kontkanen

Sihteeri

Perttu Virtanen

Lausunto on käsitelty tekijänoikeusneuvoston täysistunnossa. Asian ratkaisemiseen ovat osallistuneet Pirjo Kontkanen (puheenjohtaja), Tuula Hämäläinen, Satu Kangas, Martti Kivistö, Ilmo Laevuo, Mari Lampenius, Kirsi-Marja Okkonen, Pekka Sipilä ja Aku Toivonen.